

De Hajenius Formule

De Hajenius Formule

Berthold Ebbinge

Schrijver: Berthold Ebbinge

Coverontwerp:

ISBN: 9789464182538

© <naam schrijver>

Proloog

Pantaleon Hajenius werd plotseling opgeschrikt toen de sigarenmaker zijn winkel binnenstormde. 'Ik ben overvallen' kon hij er nog met moeite uitstamelen. Pantaleon zette hem op een stoel en haalde een glas water om hem tot bedaren te brengen.

Toen de sigarenmaker langzaam tot bezinning kwam probeerde Pantaleon uit zijn onsamenhangende woorden op te maken wat er met zijn sigarenmaker precies gebeurd was. 'Ik was juist bezig tabak te mengen toen opeens een gemaskerde man voor mijn neus stond die de receptuur van de Hajenius sigaar opeiste. Ik zei dat ik hem die niet kon geven omdat ik de receptuur alleen in mijn hoofd heb en niet op papier. Aan zijn bevel de receptuur dan maar op te schrijven kon ik geen gehoor geven omdat ik, zoals u weet, niet kan lezen en schrijven. Waarop de overvaller zwaaiend met een slagersmes vertrok met de dreiging dat hij binnenkort terug zou komen om de receptuur te halen of om ervoor te zorgen dat ik nooit meer sigaren zou kunnen maken.'

'Heb je de politie er al bij gehaald?' wilde Pantaleon weten. 'Nee meneer Hajenius, ik ben meteen naar u toe gekomen.' Pantaleon hield hem voor de rest van de middag onder zijn hoede en ontbood een agent op straat met het verzoek proces verbaal op te maken van hetgeen de sigarenmaker was overkomen. In het gesprek met de agent kwam de sigarenmaker langzamerhand op verhaal. Sterker nog, van het slachtoffer in zijn verslag aan Pantaleon werd hij in het verslag aan de agent steeds meer de held die de overvaller met een schop de deur uit joeg.

Pantaleon kende hem goed genoeg om te kunnen voorspellen dat het angstzweet hem weer uit zou breken zodra hij op zijn eentje weer aan het werk zou zijn en stelde de sigarenmaker voor om gedurende een paar weken zijn tenten op te slaan in de kelder onder de winkel. Daar voelde de sigarenmaker niets voor: 'De agent zei toch dat de politie een oogje in het zeil zou houden? Nou dan!'

De volgende dag kreeg Pantaleon bezoek van de hoofdcommissaris van politie. Hij bleek niet zo zeer onder de indruk te zijn van de overval, als wel van het motief; het roven van de receptuur van Hajenius sigaren. De commissaris wilde van Pantaleon weten wie er geïnteresseerd kon zijn in de receptuur van Hajenius sigaren. 'Het kan niet anders dan een sigarenfabrikant zijn', aldus Pantaleon. Sinds de industriële revolutie ook in de tabaksbranche zijn intrede heeft gedaan schieten de sigarenfabrieken als paddenstoelen uit de grond. In die fabrieken worden dezelfde sigaren door sigarenmakers gemaakt die zij voorheen thuis maakten. Die sigaren zijn vlak van smaak en scherp van geur vanwege de tabak van lokale tabaksboeren. In Hajenius sigaren wordt geen Nederlandse tabak verwerkt, maar 10 verschillende soorten tabak uit de tropen van Zuid-Amerika, Afrika en Nederlands Indië.

De sigarenfabrikanten beconcurreren elkaar op leven en dood. Omdat hun sigaren van dezelfde kwaliteit zijn proberen ze elkaar af te troeven met lagere prijzen. Dat gaat goed tot ze verlies gaan lijden. Nu ze gaan proberen de concurrentie op kwaliteit te verslaan wreekt zich hun gebrek aan kennis van tropische tabak en het mengen daarvan tot melanges. Hajenius heeft daarin al veertig jaar ervaring. Die achterstand willen ze desnoods door diefstal of beroving inhalen.

‘Uw verklaring klinkt logisch’, aldus de commissaris. ‘Enig idee waar we de schuldige aan de roofoverval moeten zoeken?’ Pantaleon: ‘In streken waar tabaksboeren zitten. Bij de Utrechtse heuvelrug bijvoorbeeld of in Brabant.’

‘Hoe denkt u zich in de toekomst te verdedigen tegen dit soort praktijken?’ wilde de commissaris weten.

Pantaleon: ‘Ik ben van plan een verdedigingskordon aan te leggen met de Hajenius Formule. De Formule zal worden vorm gegeven door drie onderdelen die ieder voor zich uniek zijn en elkaar aanvullen en versterken. Van de drie onderdelen is de Hajenius sigaar de belangrijkste. De Hajenius sigaar wordt gekenmerkt door zijn volle smaak en geurige aroma die hun gelijke niet kennen. De Hajenius sigaar is uniek tot een concurrent hem imiteert. In dat geval kan Hajenius bogen op een winkel met een oogstrelend interieur op een prestigieuze locatie die ook zijn gelijke niet kent. De sigarenfabrikanten al helemaal niet.

De winkel op de Dam wordt binnenkort geopend. Het winkelinterieur is in art deco stijl ontworpen door een internationaal bekende architect.’

De Hajenius Formule van de drie-eenheid is tot op de dag van vandaag bestand gebleken tegen de concurrentie.

De laatste grote sigarenfabriek, die zijn productie nog niet in het buitenland had ondergebracht, heeft aangekondigd de fabriek in november 2021 te sluiten. Daarmee komt een einde aan de sigarenindustrie in Nederland die ooit aan 25.000 mensen werkgelegenheid bood.

Hajenius bestaat nog.

1. De opkomst

Hij was pas twintig toen hij in 1826 van Doesburg naar Amsterdam verhuisde. Hij kwam uit een eenvoudig milieu, zijn vader was rijksambtenaar en Doesburg een kleine provinciestad.

Wat dreef Pantaleon Hajenius om op jonge leeftijd zijn vertrouwde, provinciaalse wortels te verruilen voor de onbekende grote stad? Een ongelukkige jeugd? Het avontuur? Te willen zijn op een plek waar het allemaal gebeurt? De dynamiek van Amsterdam? Het moet een combinatie van deze factoren zijn geweest.

Ik kan mij dat voorstellen omdat ikzelf met een vergelijkbare achtergrond de zuigkracht van Amsterdam niet kon weerstaan. Ik was 17 toen ik uit Twente naar Amsterdam verhuisde en mijn eerste werkplek aan het IJ zocht en vond bij de Stoomvaart Maatschappij Nederland aan de Javakade. Naarmate ik meer over Pantaleon te weten kwam ging ik mij min of meer als zijn alter ego beschouwen.

Het was een lange reis om in Amsterdam te komen. Pantaleon had een kamer gereserveerd in hotel De Rijnstroom aan de Vijgendam, recht tegenover het Paleis op de Dam. De Vijgendam lag in het verlengde van De Nes waar het wemelde van de werkplaatsen waar met de hand sigaren werden gemaakt. Ook was daar de Amsterdamsche Tabaksbeurs gevestigd, het machtigste handelscentrum van de West-Europese tabakshandel.

Zijn fascinatie voor tabak zal zijn keuze voor hotel De Rijnstroom, zo binnen handbereik van De Nes, ook wel

hebben beïnvloed. In Doesburg was de vader van zijn beste vriend sigarenmaker. Spelenderwijs leerde hij van hem de beginselen van het maken van sigaren. Als de vader weer bijna zonder tabak zat haalden Pantaleon en zijn vriend per bakfiets nieuwe voorraad bij een tabaksboer in de buurt van Amerongen.

Met die tabaksboer werd Pantaleon dikke maatjes. Elke woensdagmiddag fietste hij ernaartoe om mee te helpen en de tabaksboer het hemd van het lijf te vragen. De boer vertelde dat hij het grootste deel van de oogst via de Tabaksbeurs verkocht aan tabakshandelaren in Amsterdam die zijn tabak mengden met buitenlandse tabak uit verschillende landen. Alleen het deel wat van zijn oogst over bleef ging naar de sigarenmakers in de omgeving. Dat hield in dat de sigarenmakers de tabak, die zij in het komende jaar dachten nodig te hebben, tijdig bij de tabaksboeren moesten reserveren.

De tabakshandel in De Nes was voor Pantaleon niet de enige reden om voor hotel De Rijnstroom als tijdelijk verblijf te kiezen. De centrale ligging van het hotel was een uitstekende uitvalsbasis om de stad te verkennen en werk te vinden. In het centrum van bedrijvigheid en vlakbij de Dam en het Damrak, dat toen nog in open verbinding stond met het IJ, wilde hij het liefst zijn werk vinden.

De dag na aankomst begon hij vanuit zijn hotel de buurt te verkennen. Het eerst naar De Nes. De tabaksgeur lokte hem daarheen. Hij telde wel 30 werkplaatsen waar ten hoogste twee mannen bezig waren met het versnipperen van de tabaksbladeren, met het mengen van de snippers tabak en met het tot een bosje wikkelen van het mengsel in een reep tabaksblad en tenslotte met

het bedekken daarvan met een reep van een ander tabaksblad. Pantaleon kende het proces van haver tot gort. Alleen het versnipperen en mengen van 6 verschillende soorten tabak kende hij niet. De sigarenmakers die hij vanuit Doesburg kende gebruikten maar één soort en die kwam uit de buurt van Amerongen.

Hij wilde daarover natuurlijk het naatje van de kous weten en kwam er achter dat tabak van verschillende afkomst gemengd werd voor een betere smaak en geur van de sigaar. De meeste tabaksoorten kwamen uit de Spaanse en Portugese koloniën en één soort uit Nederland. 'Uit Amerongen?' vroeg Pantaleon hoopvol. 'Dat weten we hier niet, daarvoor moet je bij de Tabaksbeurs zijn.'

Het bloed van Pantaleon stroomde waar het niet gaan kon en hij begaf zich naar het gebouw Frascati waar de Amsterdamsche Tabaksbeurs was gevestigd. In de overslagplaats waar tabak uit alle windrichtingen van deze aarde lag opgeslagen maakte hij kennis met de bedrijfsleider die al snel in de gaten had dat hij niet alleen met een sigarenliefhebber maar ook met een tabakskenner te maken had.

In de hal werd de op de beurs geveilde tabak klaar gemaakt voor verzending naar de tabaksverwerkende industrie in Europa.

De bedrijfsleider wakkerde de belangstelling van Pantaleon voor de Amsterdamsche Tabaksbeurs aan van een smeulend vuurtje tot een uitslaande brand. De bedrijfsleider kreeg er plezier in en gaf geduldig antwoord op veel vragen. Maar niet op de vraag waarom de internationaal zo machtige Tabaksbeurs in

Amsterdam was gevestigd en niet in bij voorbeeld in Spanje of Portugal. Veel tabak die in Amsterdam geveild werd kwam immers uit hun overzeese gebiedsdelen. Omdat de bedrijfsleider het antwoord daarop schuldig moest blijven stelde hij Pantaleon voor aan de directeur van de Tabaksbeurs. Van hem zou Pantaleon graag willen horen dat de naam en faam van de Amsterdamsche Tabaksbeurs te danken was aan de Nederlandse tabaksteelt in Amerongen en Rhenen en omstreken. Jammer voor Pantaleon, maar dat kreeg hij niet te horen. Wel dat de Tabaksbeurs in Amsterdam stond omdat Amsterdam dankzij onze zeevarende voorvaderen uit verre landen inlandse producten, waaronder tabak, meenamen die in Amsterdam verhandeld werden. De tabaksteelt in Utrecht en Gelderland kwam vooral van de grond dankzij het samenspel met de wereldwijd georiënteerde tabakshandelaren in Amsterdam. Deze handelaren mengden de geïmporteerde buitenlandse tabak naar behoefte met relatief goedkope inlandse tabak waarmee ze jarenlang de Engelse handelaren met lagere marktprijzen konden aftroeven.

Pantaleon verbond daaraan de conclusie dat in goede sigaren dus geen binnenlandse tabak werd verwerkt. De directeur kon niet anders dan dat beamen.

De eerste dagen van zijn verblijf in Amsterdam was Pantaleon uitsluitend en alleen te vinden in De Nes. Bij de Tabaksbeurs werd hij kind aan huis evenals bij enkele sigarenmakers. Hij had al snel door welke sigarenmakers het meest consciëntieus en zorgvuldig waren. Hij leerde veel van al deze gesprekken en na

korte tijd stond bij hem al vast dat in de sigaren zijn toekomst zou liggen. Maar hoe, wanneer en wat, daarvan had hij nog geen idee.

De gedachte om sigarenmaker te worden viel al gauw af. Te eentonig om een leven lang te boeien. De Amsterdamsche Tabaksbeurs dan? Daarvoor miste hij de juiste opleiding en talenkennis. zodat hij in dat geval de studie weer zou moeten oppakken. En daar had hij geen zin in. Volgens zijn vader was hij geen studiehoofd, maar meer een man van de praktijk. Zijn schoolhoofd sprak hem bij het uitreiken van zijn diploma toe met de woorden: 'Pantaleon, jouw communicatieve en contactuele gaven compenseren ruimschoots jouw gebrek aan intellectuele gaven. Ik maak mij geen zorgen over je toekomst. Je komt er wel met je vlotte babbelen en je humor.'

Pantaleon voelde dat zelf ook wel zo aan. Hij moest mensen om zich heen hebben en zo min mogelijk boeken. Toch schrapte hij de Tabaksbeurs nog niet van zijn lijstje.

Hij besloot zich eerst eens te oriënteren op de bezoekers aan De Nes. 'Wat voor soort mensen komen daar? Wat komen ze daar doen?' Dat soort vragen hielden hem bezig. Hij begon de mensen te observeren en een praatje met hen aan te knopen.

De grootste groep bleek te bestaan uit mensen die zich aangetrokken voelden door de bedrijvigheid. Ze waren nieuwsgierig naar wat er allemaal gebeurde. Ze bleven er een tijdje rondrentelen en vertrokken richting de Dam zonder iemand aangesproken te hebben.

Dan was er een groep die geïnteresseerd naar de werkplaatsen ging en het proces van het sigaren maken

observeerden. Een deel van hen maakte met een sigarenmaker een praatje waaruit soms aarzelend de aankoop van een sigaar volgde, die plechtig door de sigarenmaker werd aangestoken.

Dan was er een derde groep die doelbewust naar De Nes was gekomen. Trefzeker liepen ze naar één van de werkplaatsen en begonnen een gesprek met de sigarenmaker. Blijkbaar werd er dan onderhandeld omdat zo'n gesprek meestal werd afgesloten met het uitwisselen van sigaren tegen geld.

In die mensen was Pantaleon speciaal geïnteresseerd. Hij schoot hen aan en wist bijna altijd de informatie los te krijgen waarin hij geïnteresseerd was. Allemaal bleken ze te wonen of te werken in het centrum van Amsterdam. Hij schatte hun leeftijd in op gemiddeld 40 jaar met uitschieters naar boven en beneden van 10 jaar. Het waren allemaal mannen, op één na, een vrouw die sigaren kocht voor haar jarige man. De meesten kwamen een paar maal per week om een voorraadje sigaren voor de komende dagen in te slaan. De klanten die regelmatig aan de Nes kwamen kenden elkaar en adviseerden elkaar in de selectie van de beste sigarenmakers. Het resultaat daarvan was dat een sigarenmaker die positief over de tong ging opeens meer sigaren ging verkopen. Maar de klanten konden even snel weer afvallen als er negatieve verhalen over zijn sigaren in omloop waren. Van klantentrouw was geen sprake. Pantaleon kwam er al snel achter dat steeds wisselende melanges daarvan de oorzaak waren. Geen sigarenmaker hield zich wat dat betreft bij zijn leest. Ze kochten de tabak in die op dat moment

voorhanden was, ongeacht de kwaliteit. Pantaleon vond dat de achilleshiel van de sigarenmakers.

Maar hij constateerde ook andere aspecten die voor verbetering in aanmerking kwamen. Bij voorbeeld het los verkopen van sigaren. De sigarenmaker zou ze toch tenminste ergens in kunnen verpakken, al was het maar een papieren zakje. Als hij daarop ook nog zijn naam zou schrijven dan wist de klant bij thuiskomst bij wie hij ze had gekocht en als ze bevielen bij wie hij voor de volgende bestelling moest zijn.

Na enige tijd rondde Pantaleon zijn conclusies af en besloot hij een handel in sigaren op te zetten. Op grond van die conclusies formuleerde hij een aantal stappen die hij in volgorde moest afleggen.

Hij moest beginnen met het samenstellen van een melange van verschillende soorten tabak van goede kwaliteit. En hij moest zich ervan verzekeren dat die tabak altijd beschikbaar zou zijn zodat hij zich altijd aan dezelfde melange kon houden.

Ook moest hij een aantal betrouwbare sigarenmakers selecteren die bereid waren voor hem sigaren te maken van de door hem beschikbaar gestelde tabak. Tenslotte moest hij een verpakking ontwikkelen om geen losse sigaren te moeten verkopen.

Hij begon met een bezoek aan de directeur van de Tabaksbeurs aan wie hij vroeg uit welke soorten tabak zijn favoriete sigaar zou bestaan. Hij noemde voor het binnengoed zeker 10 verschillende soorten tabak uit ongeveer 4 verschillende landen en voor het omblad en het dekblad een Zuid-Amerikaans land. Pantaleon zou zo'n sigaar best eens willen proberen om te kunnen vergelijken met de sigaren die hij altijd rookte. En dat

waren sigaren die hij in Doesburg liet maken. Sigaren met tabak uit Amerongen..

De directeur overtuigde hem dat het maken van één sigaar uit veel soorten tabak niet mogelijk was. Pantaleon wilde weten hoe dat dan in zijn werk ging als hij 500 van die sigaren zou bestellen. Omdat de Tabaksbeurs zelf niet handelde en ook nooit zelf sigaren maakte moest Pantaleon bij één van de sigarenmakers aan de Nes de bestelling plaatsen. De Tabaksbeurs zou er dan bij uitzondering voor zorgen dat de receptuur en de daarvoor benodigde tabaksoorten in de juiste hoeveelheden klaar zouden liggen om door de sigarenmaker opgehaald en betaald te worden. De sigarenmaker kon daarvan ongeveer 500 sigaren maken die hij bij Pantaleon in zijn hotel met zijn rekening zou afleveren.

Pantaleon was natuurlijk blij met deze toezegging, maar wilde wel wat meer zekerheid over de constante beschikbaarheid van de tabak en over de wijze waarop hij eventueel volgende bestellingen kon plaatsen. De directeur stelde hem enigszins gerust door te stellen dat Pantaleon zelf via een tussenhandelaar de tabak kon kopen. De tabak was met vrij grote zekerheid altijd beschikbaar. De minimaal te bestellen hoeveelheid van elke soort werd door de tussenhandelaar bepaald.

2. De uitdaging

Na enig wikken en wegen hakte Pantaleon de knoop door en nam het risico dat hij bij falen onverhoopt met 500 onverkochte sigaren zou blijven zitten en aan de andere kant dat hij bij succes geen tussenhandelaar bereid zou vinden kleine orders tegen een redelijke prijs uit te voeren.

Pantaleon ging vervolgens op bezoek bij de sigarenmaker die hij vertrouwde en het sigaren maken inclusief het afwerken tot in puntjes beheerste. Hij deed hem het voorstel 500 sigaren te maken uit 10 verschillende soorten tabak en een omblad en dekblad uit Zuid Amerika volgens de receptuur die door de Tabaksbeurs bij de benodigde tabak zou worden bijgeleverd.

‘Wat schuift het?’ wilde de sigarenmaker weten.

‘Het bedrag dat je voor de tabak aan de Tabaksbeurs moet betalen plus 25% opslag en plus jouw maakloon.’

‘Daar doe ik het niet voor’

‘Jammer, dan ga ik wel naar een ander, tot ziens.’

‘OK dan maar. Wanneer komt de tabak binnen?’

‘Je moet ze bij de Tabaksbeurs halen. Je hoort nog van mij als het klaar ligt.’

Pantaleon gaf de bestelling aan de Tabaksbeurs door en wachtte met enig ongeduld af.

Een week later leverde de sigarenmaker de bestelde sigaren bij hem in zijn hotelkamer af. Dezelfde avond nog keurde Pantaleon de eerste sigaar bij het avondeten

in het hotel. Al na de eerste trekjes was hij verkocht. Hij vond dat aan de sigaar alles klopte. Zowel de geur van de tabak, de smaak, het aroma, alles was perfect in balans.

De volgende dag presenteerde hij bij het diner aan alle gasten een sigaar omdat hij, zoals hij zei, iets te vieren had. Hij vertelde alleen niet wat, omdat hij er op gokte dat de gasten na het roken van de sigaar hem spontaan zouden vragen waar deze fantastische sigaar te koop was. 'Bij mij', was zijn antwoord aan tenminste de helft van de gasten aan wie hij een sigaar had gepresenteerd. 'Ik verkoop deze sigaren in mijn sigaren- en tabaksmagazijn. U kunt ze voorlopig per stuk bij mij bestellen. Binnenkort zijn ze verkrijgbaar in kistjes van 25 of 50 sigaren'. Nog dezelfde avond ontving hij bestellingen op ongeveer 300 sigaren. De hoge prijs was voor niemand een belemmering. Het waren immers zakenlieden die in het kloppend hart van Amsterdam hun geld verdienden.

Op 4 september 1826 ging het sigaren- en tabaksmagazijn Hajenius van start. Op zijn hotelkamer. Pantaleon moet vanaf de start een groeiende klandizie hebben gehad en behoorlijk veel geld verdiend hebben. Vanaf de oprichting was de Hajenius sigaar voornamelijk samengesteld uit tabak die afkomstig was uit de Portugese en Spaanse koloniën in Zuid Amerika. Tot dat omstreeks 1850 in Amsterdam voor de eerste keer tabak uit Java werd aangevoerd.

Pantaleon had nog steeds een uitstekende verstandhouding met de Tabaksbeurs en haar directeur, inmiddels natuurlijk een ander dan de directeur die hem in zijn begintijd zo had geholpen. Telkens als er

weer een nieuwe tabak op de beurs werd verhandeld kreeg Pantaleon dat van de directeur als eerste te horen. De directeur van de Tabaksbeurs, een sigaren adept *avant la lettre*, spoedde zich direct na aankomst met misschien wel de allereerste tabaksblaadjes uit Java naar Pantaleon. 'Dit biedt kansen om de melange van Hajenius sigaren te verrijken. De tabak uit de Spaanse en Portugese gebiedsdelen zijn zonder meer goed, maar nu kun je die van wat mindere kwaliteit vervangen door tabak uit Java. En ik denk bovendien dat er een Javaanse tabak tussen zit die je uitstekend als omblad en misschien zelfs als dekblad kunt gebruiken. Ik ken de samenstelling van Hajenius sigaren uit mijn hoofd. Vind je het goed dat ik eens wat ga experimenteren met het vervangen van enkele Zuid Amerikaanse tabaksoorten door tabak uit Java?'

'Maar wat graag meneer Kroon, ik ben benieuwd naar het resultaat', aldus Pantaleon.

De heer Kroon ging dezelfde avond al aan de slag door in het magazijn de benodigde blaadjes van de verschillende tabaksoorten te vergaren en met elkaar te vermengen. Een paar blaadjes uit Java hield hij apart. Ze waren bedoeld als omblad en dekblad. De volgende dag bracht hij het mengsel naar één van de nog overgebleven sigarenmakers met de opdracht daarvan sigaren te maken. Alhoewel de opdracht er tussendoor moest worden uitgevoerd en hem nauwelijks geld opleverde voerde de sigarenmaker de opdracht meteen uit. Een goede verstandhouding met de directeur van de Tabaksbeurs was voor hem goud waard omdat hij dan als eerste aan de beurt was wanneer er een restant van de één of andere tabaksoort werd verdeeld. De

sigarenmaker had van de tabak 5 sigaren kunnen maken die hij meteen bij de heer Kroon afleverde.

's Avonds stak Kroon er één op, snoof direct na het aansteken de geur op, nam een eerste trekje, liet de rook langs de smaakpapillen in het verhemelte rond walsen en blies de rook uit. Hij genoot met volle teugen tot hij het laatste eindje van de sigaar in de asbak liet uitdoven. Vergeleken met de gangbare Hajenius sigaar vond hij de proefsigaar met Java tabak geuriger en smaakvoller. Maar om dat te checken stak hij meteen een gangbare Hajenius sigaar op met als resultaat dat dit zijn aanvankelijke oordeel bevestigde.

Terwijl de winkeldeur nog gesloten was stond Kroon er al voor te wachten met de proefsigaren in de hand. Pantaleon deed hem open. Kroon keek Pantaleon aan met een meer dan trotse blik in zijn ogen en riep: 'Eureka'. Nieuwsgierig als Pantaleon was, stak hij meteen een proefsigaar op en moest na lange tijd aandachtig proeven bevestigen dat deze sigaar met tabak uit Java de bestaande Hajenius sigaren in menig opzicht in de schaduw stelde. Pantaleon beloofde hem de volgende dag zijn definitieve beoordeling te geven nadat hij die avond nog een proefsigaar zou hebben gerookt.

Daar moest Pantaleon rustig de tijd voor nemen. Hij gaf zich over aan de geneugten van een goede sigaar en beoordeelde die kritisch, zoals een klant van een goede sigaar geniet. Onderwijl maakte hij op een blocnote zijn notities.

Na een uur had hij zijn oordeel klaar. Een goede sigaar, vond hij, die de concurrentie met de bestaande Hajenius sigaar met glans doorstond. Hij gaf dat de volgende

ochtend ook zo door aan Kroon die echter aandrang op meer informatie. Hij vond het oordeel van Pantaleon veel te algemeen en kon daar ook niets mee. Pantaleon had alleen wat vraagtekens. In de eerste plaats vroeg hij zich af of de sigaar niet wat vlak van aroma was en daarom op den duur zou kunnen vervelen. Aan de andere kant was de sigaar wat zoetig van smaak. ‘Volgens mij zijn het omblad en het dekblad beiden van Javaanse afkomst en dat brengt weinig spanning in de smaakbeleving’, aldus Pantaleon

De heer Kroon van zijn kant had daarop zijn commentaar waaruit een voor sigarenkenners interessante discussie ontstond, maar die voor ieder ander niet om aan te horen was. Kroon sloot uiteindelijk de discussie af met de toezegging dat hij nu ideeën genoeg had om met aangepaste melanges nieuwe proeven te nemen. Ze spraken voor de daarop volgende week af om de vorderingen van Kroon door te nemen. Pantaleon adviseerde hem veel geduld te hebben en geen haast. Dat waren altijd zijn voorwaarden om het beste, het mooiste en het geurigste te kunnen creëren. Toen Kroon een nieuwe proef had afgerond meldde hij zich weer met een paar proefsigaren bij Pantaleon waarbij zich hetzelfde ritueel afspeelde als de week daarvoor.

Dat herhaalde zich een aantal maanden totdat zij beiden eensgezind van mening waren dat ze de optimale melange voor de toekomstige Hajenius sigaren hadden gevonden. Maar niet nadat zij op het laatste moment nog minimale wijzigingen in de melange hadden aangebracht waarin tot op de gram nauwkeurig nog van tabaksoort werd gewisseld.

Pantaleon ging nu in zee met één sigarenmaker die hij de receptuur toevertrouwde. Van de oorspronkelijke werkplaatsen waar sigaren werden gemaakt waren er nog twintig over.

De melange waarvoor hij had gekozen bleef tot 1865 ongewijzigd. In dat jaar kwam naast Java tabak ook Sumatra tabak op de markt.

De tabak uit Sumatra bracht Kroon weer in stelling en de rituelen van proeven, ruiken, beoordelen en discussiëren begonnen weer van voren af aan.

Alle tabaksoorten waren als ingrediënten voor een uitgebalanceerde melange nu voorhanden. Pantaleon en Kroon begonnen opnieuw te componeren met nieuwe varianten. Na een jaar waren ze er uit. Door het toevoegen van tabak uit Sumatra werden de laatste tabaksoorten uit de Spaanse en Portugese gebiedsdelen uit de Hajenius sigaren verdrongen.

Ruim veertig jaar nadat hij met het sigaren- en tabaksmagazijn Hajenius was begonnen, kon Pantaleon met trots vaststellen dat hij de ultieme Hajenius melange had verwezenlijkt.

Voor het binnengoed (het 'hart' van de sigaar) koos Pantaleon een melange van 10 verschillende tabaksoorten uit 4 verschillende landen, waarvan Indonesië verreweg het belangrijkste was. De verschillende tabaksoorten werden zorgvuldig in vastgestelde verhoudingen versnipperd door elkaar gemengd.

Het binnengoed van de sigaar werd bijeen gehouden door een strook tabaksblad, het zogenaamde omblad. Als omblad koos Pantaleon tabak uit de omgeving van